

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
Postboks 325
1502 MOSS

Deres ref.: 23/11837-1
Vår ref.: 2022/66736
Dato: 26.10.2023
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

INNSIGELSE OG FAGLIGE MERKNADER TIL RINGERIKE KOMMUNE - KOMMUNEPLANENS AREALDEL 2023-2035

Vi viser til brev fra Ringerike kommune datert 11.09.2023 med høring av planforslag for kommuneplanens arealdel. Vi viser også til brev fra Oslo kommune vann- og avløpsetaten datert 19.10.2023 og møte med Ringerike kommune den 23.10.2023. I tillegg viser vi til brev av 11.10.2023 fra Knut Søgård.

I samsvar med Statsforvalterens ansvar for å koordinere innsigelser fra statlige sektormyndigheter ber vi Statsforvalteren for Oslo og Viken om å fremme vår innsigelse ovenfor Ringerike kommune.

Mattilsynet fremmer innsigelse:

Mattilsynet fremmer innsigelse fordi planen mangler hensynssone ved vannkilder som forsyner andre kommuner (Oslo, Asker og Bærum) og grunnvannsreservoar (Soknedalen ved Tyttebærmoen), og fordi det er mangelfulle planbestemmelser knyttet til hensynssone H110 (nedslagsfelt for drikkevann) og H120 (område for grunnvannsforsyning).

Vi mener vi at forslaget til Kommuneplanens arealdel 2023 – 2035, Ringerike kommune er mangelfullt med hensyn på beskyttelse av drikkevannskilder og viktig teknisk infrastruktur.

Mattilsynets mener at forslaget til arealdel ikke vil være i samsvar med kommunens forpliktelser etter drikkevannsforskriften § 26. 1 ledd som sier at:

Kommunen skal i samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk.

For å ivareta drikkevannshensynet betyr det at alle eksisterende og framtidige vannkilder må synliggjøres med hensynssoner og tilhørende bestemmelser i kommuneplanens arealdel, jf. § 26 om kommunens ansvar og drikkevannsforskriften § 12 om beskyttelse.

På bakgrunn av dette fremmes innsigelse til forslag til arealplan for Ringerike kommune.

Utdyping og nærmere om bakgrunnen for innsigelsen

Slik planforslaget fremstår mener vi at hensynssoner og planbestemmelser i kommuneplanen ikke sikrer:

1. beskyttelse av nåværende og fremtidige drikkevannskilder igjennom hensynssoner med bestemmelser, alternativt gjennom relevante bestemmelser til arealformål i kommuneplanen. Med denne beskyttelsen av drikkevannskilder er det mulig å etablere vannforsyningsystemer som oppfyller kravene i drikkevannsforskriften.

Innsjøene Langlivatnet og Maridalsvannet er drikkevannskilder for Oslo, og deler av nedbørsfeltene til disse innsjøene ligger i Ringerike kommune. Oslo kommune ved vann- og avløpsetaten ber om at nedbørsfeltene til Maridalsvannet og Langlivatnet avsettes til arealformål H110 - *Hensynssone nedslagsfelt drikkevann*, og at området rundt Langlivatnet som er vist som bestemmelsesområde i kart vedlagt deres brev avsettes til restriksjonsområde/bestemmelsesområde. I samme brev viser Oslo kommune også til at Oslo fra 2028 vil hente råvann til drikkevannsforsyning fra den sydøstlige delen av Tyrifjorden, Holsfjorden. De ber Ringerike kommune ivareta hensynet til Tyrifjorden/Holsfjorden som drikkevannskilde til samtlige kommuner nedstrøms.

Mattilsynet støtter anmodning gitt i brev av 19.10.2023 fra Oslo kommune ved vann- og avløpsetaten. Vi er enig med Oslo kommune i at nedbørsfeltene til Maridalsvannet og Langlivatnet må avsettes med hensynssone og at det settes bestemmelser/restriksjoner for hensynssonene. Vi er også enig med Oslo kommune i at Ringerike kommune må ivareta hensyn til Tyrifjorden/Holsfjorden som drikkevannskilde for alle kommuner nedstrøms.

Asker og Bærum vannverk IKS (ABV) leverer vann til Asker og Bærum kommuner, i tillegg til å være reservevannforsyning til Oslo og Glitrevannverket IKS. ABV har et vannbehandlingsanlegg ved Aurevann. Aurevann får råvann fra Trehørningsvassdraget i Bærumsmarka og Heggelivassdraget i Ringerike kommune. Nedbørsfeltet består av bekker og vann fra Skamrek og Skotta som de to nordligste, deretter Nordre Heggelivann og Søndre Heggelivann med overføringstunnel til Trehørningsvassdraget. ABV har også et vannbehandlingsanlegg på Kattås med råvannsinntak i Holsfjorden, en fjordarm av Tyrifjorden. ABV har i innspill til oppstart og planprogram den 24.03.2022 påpekt at drikkevannssikkerhet skulle ivaretas og at vannkildene skulle beskyttes med hensynssoner. I nytt brev at 21.09.2023 ber ABV Ringerike kommune om at Tyrifjorden framkommer i arealdelen som drikkevannskilde, og at Heggelivassdraget legges inn med hensynssone H110.

Mattilsynet støtter anmodning gitt i brev av 21.09.2023 fra Asker og Bærum vannverk IKS. Vi er enig med ABV i at nedbørsfeltene til Heggelivassdraget avsettes med hensynssone og at det settes bestemmelser/restriksjoner for hensynssonene, og at Tyrifjorden framkommer i arealdelen som drikkevannskilde.

2. beskyttelse av grunnvannsreservoar i Soknedalen ved Tyttebærmoen.

Stortinget har vedtatt varig vern av Sognavassdraget gjennom verneplan IV i 1993, og Tyttebærmoen er vurdert av NGU til å inngå som en del av Norges geologiske arv. Reservoaret er vurdert til å kunne gi godt drikkevann uten rensetiltak til 8000 mennesker. Det er foreslått deponi i nærområdet til grunnvannsreservoaret.

Selv om reservoaret ikke er en nåværende drikkevannskilde ber Mattilsynet kommunen ta hensyn til vannforekomsten og tilsigsområdet og beskytte denne mot forurensning slik at det er mulig å etablere vannforsyningsystemer som oppfyller kravene i drikkevannsforskriften. Mattilsynet mener det er uheldig med deponi i nærområdet til et grunnvannsreservoar uten en omfattende konsekvensutredning som synliggjør at det ikke foreligger fare for forurensning av drikkevann ved å etablere deponi. Vi viser til utfyllende informasjon i brev av 11.10.2023 fra Knut Sørgaard, geolog og grunneier av gnr 150/3.

3. tilstrekkelig beskyttelse av drikkevann i nåværende planbestemmelser til eksisterende hensynssone H110 (nedslagsfelt for drikkevann) og H120 (område for grunnvannsforsyning).

Det er gitt følgende generelle bestemmelser for sikringssoner H110 og H120:

«Innenfor hensynssonene er drikkevannsinteressene overordnet andre interesser. Aktivitet og tiltak som kan redusere kvaliteten på drikkevannskilden er ikke tillatt.»

Gjennom retningslinje til 12.1.1 står videre: «Restriksjoner på aktivitet og tiltak følger av gjeldende klausuleringsbestemmelser og reguleringsplaner.»

Mattilsynet etterspør juridisk bindende bestemmelser knyttet til hensynssoner i kommuneplanens arealdel. Da retningslinjer ikke er juridisk bindende, og klausuleringsbestemmelser er avtale mellom to parter som ikke er juridisk bindende for allmenheten, vurderer vi at planbestemmelsene i forslag til kommuneplanen ikke er tilstrekkelig, og tydelig nok for å begrense aktivitet for allmenheten.

Hjemmel for innsigelse

I henhold til Lov om planlegging og byggesaksbehandling (pbl) §§11-16 jf. 5-4 kan Mattilsynet fremme innsigelse til planforslag.

Av pbl § 5-4 første ledd følger det at «Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.». Mattilsynet er statlig sektormyndighet for drikkevann med ansvar for å ta vare på nasjonale og regionale føringer i plansaker som kan påvirke drikkevann.

Begrunnelse for innsigelsen

For å beskytte folks helse (drikkevannsforskriften § 1) er det viktig at det planlegges for sikker levering av helsemessig trygt og nok drikkevann, jf. drikkevannsforskriften § 9, leveringssikkerhet.

I kommuneplanens arealdel skal eksisterende vannkilder og framtidige kilder synliggjøres med hensynssoner, jf. drikkevannsforskriften § 12 om beskyttelse. Hovedkilder og reservekilder skal gis tilfredsstillende og langsiktig beskyttelse mot forurensning og forringelse. Vi oppfatter at dette ikke er ivaretatt i bestemmelsene i kommuneplanens arealdel for Ringerike kommune slik det står nå.

Det er av vesentlig regional betydning at kommunen planlegger slik at kommunens innbyggere er sikret levering av helsemessig trygt og nok drikkevann.

Drikkevannskildene er en svært viktig naturressurs som må sikres for fremtiden. Disse kildene med nærområde er ofte attraktive både i forhold til utbygging og friluftsliv. Kildene må derfor beskyttes med hensynssoner og bestemmelser for å beskytte drikkevannet. Innenfor sonene må hensynet til trygt drikkevann gå foran andre interesser.

Ifølge drikkevannsforskriften §4 er det forbudt å forurense drikkevann. Forbudet omfatter alle aktiviteter, fra vanntilsigsområdet til tappepunktene, som medfører fare for at drikkevannet blir forurenset. Det fremkommer videre i denne bestemmelsen at der det er fastsatt beskyttelsestiltak etter drikkevannsforskriften §12 eller restriksjoner etter §26, gjelder forbudet brudd på disse.

Ifølge drikkevannsforskriften §26, 1. ledd skal kommunen i samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk. § 26 sier videre at kommunen om nødvendig har en plikt til å innlede samarbeide interkommunalt for å ivareta drikkevannshensynet der vannforsyningssystemet ligger i flere kommuner.

Vannkilder med nedbørsfelt er å anse som en del av vannforsyningen. Aktivitet i form av utbygging, landbruksaktivitet, skogsdrift, ferdsel på og utenfor stier og annen bruk av nedbørsfeltet nær kildene kan medfører fare for forurensing av drikkevannet. Det er derfor svært viktig at det tas drikkevannshensyn når man vurderer hvilke tiltak og aktiviteter som kan aksepteres innenfor nedbørsfeltet til disse vannkildene. Etter vår vurdering må dette reguleres i kommuneplanens arealdel ved at det fastsettes hensynssoner med tilhørende konkrete bestemmelser som sikrer beskyttelse av den enkelte råvannskilden.

Kommuneplanens arealdel skal brukes som et styringsverktøy for kommunal plan- og byggesaksbehandling og informasjonen må være og tydelig og tilgjengelig for aktører som bruker bestemmelsene. I planbestemmelsene som følger planforslaget, er det vist til klausuleringsbestemmelser for de enkelte vannverkene. Informasjonen i klausuleringsbestemmelsene er rettet mot de som ved utarbeiding hadde interesser i nedbørsfeltet til drikkevannskildene. Informasjonen i klausuleringen om aktivitetsbegrensning fremgår ikke av bestemmelsene i kommuneplanen og vil heller ikke være tilgjengelig i kommuneplanens arealdel. Om klausuleringsbestemmelsene er representative for dagens situasjon bør vurderes.

Det er viktig at bestemmelsene for sikringssone drikkevann er tydelig og klar fordi arealdelen av kommuneplanen er styringsverktøyet for kommunal plan- og byggesaksbehandling.

Andre innspill til forslaget til kommuneplanens arealdel, Ringerike kommune

Planbeskrivelsen 5.11.8 Tyristrand.

I planbeskrivelsen står følgende: «*Tyristrand vannverk er privat, og det er utfordringer knyttet til vannforsyning i området. Vannverket har ikke kapasitet til mer enn i dag, det er ikke kapasitet for brønnvann og det eksisterer ikke reservevannkilde.*»

Vi ber kommunen fastsette rekkefølgekrav for å sikre nok og trygt drikkevann før videre regulering og utbygging der planområdet knyttes til Tyristrand vannverk.

Planbestemmelse 11.1 Byggeforbud langs vassdrag

I planbestemmelsen står følgende: «*Det må søkes om dispensasjon for alle tiltak i byggeforbudssonen. Det skal foreligge svært tungtveiende grunner for å kunne gi dispensasjon. Forutsetning er at tiltakene ikke vil være til ulempe for allmennheten, landskap-, natur-, og friluftsverdier.*» Vi ber kommunen føye til at tiltakene heller ikke skal være til ulempe for drikkevannshensynet.

Planbestemmelse 6.3 Fritidsbebyggelse

I planbestemmelsen står følgende: «*Plan- og bygningslovens bestemmelser i § 27-1 andre til fjerde ledd, og § 27-2 andre til fjerde ledd om vannforsyning og avløp gjelder også for fritidsbebyggelse jf. pbl. § 30-6.*» Mattilsynet mener det er positivt at kommunen er tydelig ved tilknytning av vann og avløp i fritidsbebyggelse.

Beskyttelse av vesentlig infrastruktur

Mattilsynet kan ikke se at kommune gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel har gjort vurderinger som grunnlag for hensynssoner med bestemmelser ved vesentlig infrastruktur, eksempelvis større hovedvannledninger, vannbehandlingsanlegg og drikkevannsbasseng. Vi viser til kommunens plikt til å ta drikkevannshensyn og sikre at vesentlig infrastruktur får nødvendig beskyttelse på kommuneplannivå.

Med hilsen

Christl Kvam
Regiondirektør region Øst

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til

RINGERIKE KOMMUNE

Postboks 123 Sentrum

3502

HØNEFOSS